

הנשיא והמלשינים

זמן קצר לאחר מינויו לנשיא הודיע עזר ויצמן לשר המשפטים, דוד ליבאי, כי הוא מסרב לתת את ידו להפעלת חוק למען טוהר המידות בשירות הציבורי. ויצמן, התברר, אינו מוכן להעניק תעודת הוקרה לעובדי ציבור שהתריעו על מעשי שחיתות במקום עבודתם, ותלונתם נמצאה מוצדקת. נשיא המדינה סבור שעובדי הציבור האלה הם "מלשינים."

החוק שוויצמן מסרב להפעיל, חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבורי, התשנ"ב-1992 נחקק בקשיים רבים לפני כשלוש וחצי שנים, ביוזמתו של ח"כ רן כהן. הוא מעניק כבוד בלבד- תעודת הוקרה מנשיא המדינה- לחושף השחיתות, המסתכן בפיטורים, נידוי והתנכלויות במקום עבודתו. לתעודת ההוקרה לא מתלווה סכום כסף או כל תגמול אחר.

את תעודת ההוקרה היה אמור הנשיא, לפי החוק, להעניק לאנשים שחשפו מעשי שחיתות בטקס מיוחד במשכנו, בנוכחות שר המשפטים ומבקר המדינה. נשיא המדינה הקודם, חיים הרצוג, חתם על החוק הזה, ושר המשפטים הנוכחי, דוד ליבאי, שניסח את תקנותיו, חתם עליהן בטקס מיוחד שזומנו אליו בפברואר 94, כמה חושפי שחיתויות. לפי התקנות שניסח ליבאי, לא כל מי שמתלונן על מעשה שחיתות במקום עבודתו יקבל תעודת הוקרה מהנשיא. יזכה בה רק מי שתלונתו תימצא מוצדקת על ידי בית המשפט, מבקר המדינה, היועץ המשפטי לממשלה, המבקר הפנימי או הממונה על המתלונן במקום עבודתו וכל גוף המוסמך על פי דין לבדוק את התלונה.

לפני כשנתיים סיפר ליבאי לרן כהן כי ויצמן מסרב להפעיל את החוק. כהן נפגש עם הנשיא ושאל אותו מדוע הוא מתנגד. ויצמן, בתגובה, כינה את חושפי השחיתות "מלשינים." נשיא המדינה הודיע לח"כ כהן כי מתן תעודת הוקרה ל"מלשינים" הוא מעשה ש"מעודד למלשינות" והוא מסרב לעשות זאת.

"בחוק לא נכתב שהנשיא חייב להעניק תעודות הוקרה, אלא רשאי, מתוך כבוד לנשיא. אבל מי האמין שהנשיא יסרב להמלצה של שר המשפטים בעניין כזה? אומר רן כהן. "הסבתי את תשומת לבו של ויצמן לכך שחושפי השחיתויות מגלים אומץ לב ציבורי כשהם מתלוננים על מנהל שגונב במקום עבודתם, או מטריד מינית או כל עבירה אחרת, אבל זה לא עזר."

ח"כ כהן ביקש פגישה נוספת עם הנשיא, הפעם בחברת קבוצה של חושפי שחיתויות מעמותת "עוגן", שהקימה מיה קוך אשר התלוננה על גניבת כספים ב"תנובה." הוא האמין שלאחר שקוך וחבריה יסבירו לנשיא איזה מחיר נדרשו לשלם בעקבות גילוייהם, הוא ישנה את דעתו. ויצמן ראה אנשים גמורים, שחוקים, שהמערכת קרעה אותם לגזרים, בודדה אותם והתכחשה להם, עם הוכחות בדוקות לתלונותיהם, "מספר כהן". למרות זאת הוא הודיע שאינו מתכוון לבצע את החוק, ושוב כינה אותם 'מלשינים'."

מיה קוך אומרת שנעלבה מאוד מהתנהגותו של הנשיא. כאב לי במיוחד לראות אותו מתנפל על אחת המשתתפות, שסיפרה לו כי היא מפחדת להתלונן במשטרה על מה שקורה במקום עבודתה. הנשיא צעק עליה, למה היא לא מתלוננת במשטרה. אבל הנשיא הרי חושב שגם אני מלשינה. ואני התלוננתי במשטרה, התלונה שלי נמצאה מוצדקת ושלושה אנשים הורשעו בעקבות זאת בבית המשפט. אבל הנשיא לא רצה לשמוע והודיע שהוא לא מוכן לבצע את החוק."

לקראת סיום הפגישה עם קוך וחבריה נכנסה לחדר צלמת של בית הנשיא וצילמה את המשתתפים בפגישה. ויצמן קפץ לעבר הצלמת והורה לה לצאת מייד מהחדר, "מספרת קוך". הוא צעק על המזכירה שלו וגער בה על שנתנה לצלמת להיכנס. המזכירה הרגיעה אותו ואמרה לו שהסרט נלקח מהצלמת. שאלנו את ויצמן למה הוא לא רוצה להצטלם איתנו. הוא אמר שהוא חושש שיעשה שימוש בצילום הזה למטרות אחרות. לא הבנו לאילו מטרות הוא מתכוון. כנראה התבייש להצטלם עם 'מלשינים'. קוך אומרת שלאחר כל האירועים האלה היא כבר אינה רוצה תעודת הוקרה מהנשיא.

" המלחמה על טוהר המידות היא מלחמה של בודדים, " אומר רן כהן. "אלי עמר ממיינהל מקרקעי ישראל ומיה קוד מתנובה שמו נפשם בכפם, סבלו סבל נורא, נודו ופוטרו. אף אחד אינו מתגמל את האנשים האלה, לכן חשבתי שלפחות ייתנו להם תעודת הוקרה. הם הרי תרמו תרומה ממשית לטוהר המידות בשירות הציבורי. לא תיארתי לעצמי שהנשיא לא יסכים להפעיל את החוק הזה. כנראה יש עדיין אנשים פרימיטיוויים שחושבים שזאת הלשנה. צר לי שויצמן מעודד את הנורמה השקרית הזאת. "

שר המשפטים, דוד ליבאי, אומר: "לנוכח עמדתו של הנשיא, יש מקום לקיים בירור נוסף עימו, ובמידת הצורך לדון מחדש באפשרות ליישם את כוונת המחוקק- אם בביצוע החוק לטוהר המידות כמו שהוא, ואם בתיקונו. " במשרד המשפטים רגזו על עמדתו של הנשיא. החוק לטוהר המידות, אומרים שם, הוא חוק המכבד את מי שמפעיל אותו, משום שהוא עושה אותו שותף למאבק למען טוהר המידות. אבל הנשיא, כנראה, אינו רואה בכך כבוד גדול, אלא דווקא להיפך.

אריה שומר, מנכ"ל בית הנשיא, אומר בתגובה: " נשיא המדינה מצדיק פעילות של עובדי ציבור המתריעים בתום לב על מעשי שחיתות במקום עבודתם. הפרס על פעילות זאת צריך להינתן על ידי המשטרה או המעביד ולא על ידי נשיא מדינה ישראל. דברים ברוח זו נמסרו לח"כ רן כהן ולחברי עמותת 'עוגן' שנפגשו עם הנשיא. " שומר סירב להתייחס לשאלה מדוע, אם כן, כינה הנשיא את עובדי הציבור המתריעים בתום לב על מעשי שחיתות במקום עבודתם "מלשינים. "